

Modul Teorija Montessori pedagogije

Lekcija 1

Život Marije Montessori

Ruke su sredstva ljudske inteligencije. - Maria Montessori

Žena ispred svoga vremena

Maria Montessori, Chiaravalle, 31. kolovoza 1870. - Noordwijk, 6. svibnja 1952.

Tko je zapravo Maria Montessori, talijanska pedagoginja, znanstvenica, autorica i liječnica, međunarodno poznata po obrazovnoj metodi koja nosi njezino ime, usvojenoj u tisućama vrtića te osnovnih i srednjih škola diljem svijeta?

Kći Alessandra Montessori iz Emilije i Renilde Stoppani iz Marche, Maria Tecla Artemisia Montessori, poznata kao Maria Montessori, rođena je 1870. godine u kući na broju 10 na Piazza Mazzini u Chiaravalleu, nekoliko kilometara od Ancone, Italija. Njena rodna kuća danas je kuća-muzej posvećena upravo njenom liku i djelu. Roditelji su bili obrazovani ljudi, katolici te pobornici talijanskog Risorgimenta, tadašnjoj politici ujedinjenja Italije.

Rodna kuća Marije Montessori u Chiaravalleu

Njezin otac Alessandro rođen je u Ferrari, a nakon što je radio kao službenik u solani Comacchio, sedamdesetih godina premješten je u Chiaravalle na kontrolni posao. Tu je upoznao ženu s kojom će se kasnije vjenčati, Renilde Stoppani.

Maria Montessori s deset godina

Njena majka Renilde bila je podrijetlom iz Monte San Vita, grada blizu Chiaravallea. Potjecala je iz obitelji malih zemljoposjednika; bila je obrazovana žena i voljela je čitati. Kao i njen suprug, i ona je bila katolkinja sa snažnim simpatijama za ideale Risorgimenta. Maria je odgojena u katoličkoj vjeri te, iako se Montessori pedagogija ne povezuje s bilo kojom religijom, katoličke vrijednosti i vrline ukorijenjene u Montessori metodi.

S majčine strane Maria je bila unuka Antonija Stoppanija, opata i prirodoslovca, koji je i danas poznati autor uspješne knjige [Il Bel Paese](#). Mlada Maria Montessori imala je referentnu točku u opatu Stoppaniju i u svojoj majci kod koje je nalazila stalnu podršku za svoje inovativne ideje i neobične životne izbore za to vrijeme.

U veljači 1873. Alessandro je premješten u Firencu gdje je sa svojom obitelji ostao dvije godine. Nekoliko godina kasnije obitelj se suočila s još jednom selidbom i to u Rim koji je tek od 1871. postao glavni grad ujedinjene Italije. U Rimu Maria upisuje gradsku pripremnu školu Rio Ponte.

Maria je od malih nogu bila živahna. Njeno osnovno obrazovanje nije bilo baš brilijantno, pretežno zbog zdravstvenih problema uključujući i dugotrajnu rubeolu. Studirala je francuski i klavir, koji je ubrzo napustila. S otprilike 11 godina počela je razvijati strast za

učenjem. Njena mladenačka strast bila je dramska umjetnost. Izvrsna u talijanskom jeziku, Maria je imala rupe u gramatici i matematici.

U veljači 1884. u Rimu je otvorena državna škola za djevojke pod nazivom "Kraljevska tehnička škola" (danas Istituto tecnico "Leonardo Da Vinci" u Via degli Annibaldi). Osnivanje ove škole bilo je dio plana školske politike Italije nakon ujedinjenja. Maria je bila među prvih deset studenata i maturirala je s ocjenom 137/160.

Studij i profesionalno zvanje

Maria Montessori u portretu iz mladosti

Maria je od ranih godina studija pokazivala interes za znanstvene predmete, posebice matematiku i biologiju, zbog čega se sukobljavala s ocem koji je za nju zamislio učiteljsku karijeru; majka ju, međutim, nikada nije prestala podržavati. Maria Montessori isprva nije mogla upisati Medicinski fakultet, što je bila njena čvrsta namjera, zbog neposjedovanja klasične mature. Kako bi prevladala poteškoće s upisom, upisala je Fakultet znanosti i nakon dvije godine uspjela se prebaciti na Medicinski fakultet Sveučilišta "La Sapienza" u Rimu, uz potporu ministra Baccellija i pape Lava XIII., koji je tada izjavio: "Od svih zanimanja, najprikladnije za ženu je ono liječnika".

Pri ulasku na fakultet Maria Montessori morala je slijediti stroga pravila kako bi mogla biti dijelom znanstvene zajednice koju su činili pretežno muškarci. Nadalje, Montessori je bila prisiljena vježbati anatomiju uglavnom noću, kako ne bi stvarala skandale jer je u tom razdoblju bilo nerazumno da žena ima posla s golim tijelom umrle osobe i radi s drugim studentima.

Za Montessori su posebno važne za njezinu buduću posvećenost djeci siromašnih četvrti Rima bile lekcije o eksperimentalnoj higijeni Angela Cellija koji je bio čvrsto uvjeren da neke vrlo raširene bolesti, poput malarije i tuberkuloze, nisu bile posljedica nesposobnosti medicinske znanosti već izraz društvene marginaliziranosti i manjka obrazovanja.

Godine 1896. bila je treća Talijanka koja je diplomirala medicinu, nakon čega je specijalizirala neuropsihijatriju. Maria Montessori posvetila se sa strašću i metodikom istraživanju u laboratoriju. Uz kolegije iz bakteriologije i mikroskopije, slušala je i kolegij iz eksperimentalnog inženjerstva. Studirala je i pedijatriju u pedijatrijskoj bolnici Bambino Gesù, ginekologiju u bolnici San Giovanni i muške bolesti u bolnici Santo Spirito. Sve te zdravstvene ustanove nalaze se u Rimu i aktivne su i danas.

Maria Montessori bila je vrlo sposobna studentica, toliko da je osvojila nagradu od tisuću lira (otprilike četiri tisuće eura 2020.) od Fondazione Ettore Rolli za rad u općoj patologiji. Godine 1895. dobila je mjesto "pomoćnika u medicini" u bolnicama s pravom ulaska u Società Lancisiana, rezervirana za liječnike i profesore bolnica u Rimu. U godinama koje su prethodile diplomi, njene studijske obveze bile su sve više usmjerene na eksperimentalna istraživanja u laboratoriju i promatranje u sobama duševne bolnice Santa Maria della Pietà u Monte Mario (Rim). Tijekom izrade diplomskog rada pohađala je predavanja iz biološke antropologije kod Giuseppea Sergija. Teza o kojoj se raspravljalo 10. srpnja 1896. bila je eksperimentalne naravi: gotovo stotinu rukom ispisanih stranica s naslovom "Klinički doprinos proučavanju halucinacija s antagonističkim sadržajem".

Izbor karijere

Dobila je imenovanje asistenta na psihijatrijskoj klinici Sveučilišta u Rimu, u suradnji s Giuseppeom Ferruccionom Montesanom (s kojim se profesionalno i emotivno vezala),

posvetivši se oporavku dječaka i djevojčica s psihičkim problemima koji su u to vrijeme definirani kao “nenormalni”. Rad u klinici dovelo ju je u fizički kontakt sa znanstvenim sredinama Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske. Tako se rodilo njeno zanimanje za francusku znanstvenu literaturu ranog XIX. stoljeća u vezi sa slučajevima divljih dječaka koje su uzgajale životinje, pronađenih u izoliranim područjima tijekom XVIII. stoljeća te za pokuse ponovnog odgoja koje je pokušao izvesti Jean Marc Itard (1765.-1835.). Njenu pozornost je također privukao rad Itarda i njegovog suradnika, Édouarda Séguina (1812.-1880.) u vezi s mogućnošću integracije takvih dječaka i djevojčica u zajednicu putem obrazovanja. Upravo sudjelovanje na brojnim pedagoškim skupovima u raznim europskim gradovima omogućit će joj doticaj sa školom Itard i Seguin te upoznavanje njihovih eksperimentalnih metoda preodgoja mentalno hendikepiranih osoba.

Maria Montessori sa četrdeset i tri godine

Godine 1898. predstavila je rezultate svojih prvih istraživanja na pedagoškom kongresu u Torinu, a nakon kratkog vremena postala je ravnateljica Ortofreničke učiteljske škole u Rimu. Prelaskom interesa na stranu obrazovanja odlučila je obnoviti svoje kulturne

temelje studiranjem filozofije. Njezini znanstveni uspjesi, postignuti u kulturnom ozračju pozitivizma, priskrbili su joj priznanje i stipendije, a doveli su je i do sudjelovanja u istraživanju retardirane djece sa kolegom Giuseppeom Montesanom, s kojim se i ljubavno vezala. Iz veze s Montesanom 1898. rodio se sin Mario kojeg je Maria rodila u tajnosti i povjerila obitelji iz Vicovara (malo selo u Laziju) na brigu Vittoriji Pasquali. Nakon smrti Vittorie Pasquali, Maria je svog tada već četrnaestogodišnjeg sina uzela ponovno k sebi, govoreći da je nećak (istina je javno objavljena tek u njejoj oporuci).

Veza s Montesanom završila je dramatično: od trenutka kada je Maria Montessori saznala da će se Montesano oženiti drugom ženom, počela se oblačiti samo u crno, u znak vječne žalosti za tom okončanom ljubavi. Odricanje od sina te kraj njene ljubavne priče nedvojbeno je označilo tektonske promjene u njezinom životu.

Godine 1904. stekla je nastavničku kvalifikaciju iz antropologije te je imala priliku baviti se odgojnom organizacijom dječjih vrtića. Godine 1906. rimski institut Beni Stabili, pod vodstvom Edoarda Talama, odlučio je sagraditi 58 novih zgrada u četvrti San Lorenzo u Rimu, koristeći ne kvalificirane radnike. Kako bi riješio problem radničke djece, Talamo se obraća Mariji Montessori. Godine 1907. osnovana je tako prva "Dječja kuća" koja više nije bila namijenjena djeci s posebnim potrebama već djeci stanovnika rimske četvrti San Lorenzo.

Prva "Dječja kuća" Marije Montessori u Via dei Marsi 58 u Rimu otvorena je 1907. za djecu nekvalificiranih radnika

Prva dječja kuća, kao i sve druge nakon nje, uređena je tako da je djeca doista osjećaju svojom. Cjelokupni namještaj kuće osmišljen je i proporcionalan mogućnostima djeteta. U tom okruženju dijete aktivno stupa u interakciju s predloženim materijalom, pokazujući se koncentriranim, kreativnim i voljnim. Dijete pronalazi okruženje u kojem se izražava na originalan način i istovremeno uči temeljne aspekte života u zajednici. Sudjelovanje roditelja neophodno je za brigu o zdravlju i higijeni kao preduvjetu za školu. Učiteljeva zadaća je organizacija okoline. Mora pričekati da se djeca koncentriraju na određeno gradivo, a zatim se posvetiti promatranju pojedinih ponašanja. Učitelj pomaže djetetu čiji se razvoj mora odvijati u skladu s prirodnim ritmovima i na temelju osobnosti koju dijete pokazuje.

Godine 1909. baruni Alice i Leopoldo Franchetti odlučuju pozvati Mariju Montessori u svoju Villu Montesca gdje će boraviti u ljetu iste godine. Potaknuta Franchettijem, Montessori je napisala ono što će kasnije postati prvo izdanje njezine slavne "Metode", posvetivši djelo dvojici supružnika. U istom razdoblju održala je i prvi tečaj za učitelje o Montessori metodi. Nakon ovog tečaja, barunica Franchetti otvorila je "Dječji dom" u Villi Montesca.

Zahvaljujući posredovanju Alice Franchetti, Romeyne Robert Ranieri di Sorbello, američko-talijanska plemkinja i poduzetnica, imala je priliku upoznati Mariju Montessori u Rimu 1909. Montessori metoda u početku je korištena voljom plemkinje izravno na njena tri sina. Posebno su prva dvojica prvi testirali Montessori materijale. Metoda je zatim primijenjena u nastavi u seoskoj osnovnoj školi Pischello u Umbriji koju je osnovala sama markiza Ranieri di Sorbello.

Prva Montessori škola u Rimu

Iz uspjeha rimskog eksperimenta rođen je tkz. "Montessori pokret" iz kojeg su 1924. proizašle "Scuola magistrale Montessori" i "Opera Nazionale Montessori", potonja podignuta u službeno tijelo i usmjerena na znanje, širenje, provedbu i zaštitu njene metode. Maria Montessori postala je njegova počasna predsjednica. Originalne arhivske snimke iz 1936. o školi gdje su obrazovane Montessori učiteljice možete [pogledati ovdje](#).

Montessori i fašizam

Njezina politička pozicija različito je i instrumentalno tumačena: neki ljevičarski kritičari prosuđivali su je kao desničarku zbog brojnih privatnih škola otvorenih na njezino ime i njezinih prijateljstava sa ljudima na visokim položajima, dok ju je desnica kritizirala zbog njenih ideala jednakosti. U početku je Marija prihvatila podršku Mussolinija koji je bio zainteresiran za rješavanje problema nepismenosti zahvaljujući "Dječjim kućama".

Godine 1914. Maria Montessori preselila se u Španjolsku gdje je ostala do završetka Prvog svjetskog rata. Vrativši se u Italiju 1924. godine, nakon što se pridružila fašističkoj stranci, dobila je Duceov aplauz:

«Marconijev telegraf i Montessori metoda izražavaju dvije sile, dva genija ujedinjena u veličanstvenom imenu domovine da dovrše plan koji je Božja Providnost zasigurno zacrtala»

Benito Mussolini, u govoru povodom proslave povratka Montessori u domovinu

Ipak, između 1924. i 1926. godine raste napetost između Marije Montessori i fašističkog režima: kritiziraju je i Benedetto Croce i Giovanni Gentile, predstavnici kulturnog idealizma te - iako politički oponenti - obojica su žestoki protivnici znanstvene metode koju koristi Maria Montessori.

Ignorirajući kritike upućene na njezin račun, Montessori je 1926. uspjela organizirati prvi nacionalni tečaj koji je učitelje pripremao na njezinu metodu. Tada je još uvijek Mussolini podržavao Mariju Montessori, vjerujući da je međunarodna slava koju je postigla izvor ponosa Italije. Vođa fašizma čak je obnašao dužnost počasnog predsjednika Opere Nazionale Montessori i subvencionirao Operu iz svog osobnog fonda.

Prvi nacionalni tečaj je, dakle, održan u Milanu te je na njemu sudjelovalo oko 180 nastavnika. Trajao je šest mjeseci, a sponzorirala ga je fašistička vlada.

Nakon što su završeni međunarodni tečajevi održani u Rimu 1930. i 1931. te konferencije u inozemstvu (posebno ona u Ženevi o miru koja je imala međunarodni odjek), došlo je do definitivnog prekida između Marije Montessori i fašističkog režima. Godine 1933. objavljeno je njeno djelo *Mir i obrazovanje*, ali Montessori je tada već bila na kulturnoj margini fašizma. Iste godine su Maria i njezin sin Mario odlučili dati otkaz u Opera Nazionale Montessori koja je zatvorena definitivno 1936. godine. Zbog sada već nepomirljivih sukoba s fašističkim režimom, Maria Montessori bila je prisiljena napustiti Italiju 1934. godine.

Te tragične 1934. stigla je naredba da se zatvore sve Montessori škole, one za odrasle kao i one za djecu, s izuzetkom dva ili tri razreda koja će živjeti u polu tajnim uvjetima. Iste godine Hitler je naredio zatvaranje Montessori škola u Njemačkoj zajedno s Waldorfskim školama. Godine 1936., po nalogu talijanskog ministra Cesarea Marije De Vecchija, režim je zatvorio i trogodišnju Kraljevsku školu Montessori metode poznatu kao Regia Scuola Magistrale Montessori koja je djelovala u Rimu od 1928. godine i obučavala buduće Montessori učitelje.

Život nakon Italije

Grob Marije Montessori u Noordwijku (Nizozemska). Pismo kaže: «Molim dragu djecu, koja sve mogu, neka mi se pridruže u izgradnji mira među ljudima i u svijetu».

Nakon napuštanja Italije, Montessori je nastavila putovati i širiti svoju pedagogiju u različitim zemljama širom svijeta. Posjetila je mnoge zemlje, uključujući SAD, Indiju, Nizozemsku, Španjolsku i druge, gdje je održavala predavanja, seminare i obučavala učitelje kako primjenjivati Montessori metodologiju u praksi.

Otišla je u Indiju, gdje ju je iznenadio izbijanje Drugog svjetskog rata i gdje je zajedno sa sinom bila internirana kao državljanka neprijateljske zemlje. Oslobođena je 1944., a zatim se 1946. vratila u Europu, posvuda dočekivana s počastima. Tokom tog perioda,

Montessori je osnovala mnoge centre i škole koji su slijedili principe njenog pedagoškog pristupa. Ovi centri postali su centri obuke i istraživanja za učitelje i roditelje, a Montessori škole su se širile diljem svijeta.

Po povratku u Italiju 1947. najprije se bavila obnovom Opera Nazionale Montessori kojoj su povjereni praktički isti poslovi predviđeni statutom iz 1924. Zahvaljujući poticaju koji su joj dali Maria Jervolino i Salvatore Valitutti, Opera Nazionale Montessori uspjela je obnoviti i razviti vlastite ciljeve, unaprjeđujući pedagoška načela osnivača i šireći znanje i primjenu metode. Intervju Marije Montessori talijanskim novinarima nakon povratka u Italiju 1947. možeš [pogledate ovdje](#).

Nakon što se privremeno preselila živjeti s prijateljima u grad Noordwijk u Nizozemskoj, 1951. uskoro je novoosnovana država Gana zatražila njezinu pomoć u organizaciji svojeg školskog sustava. Nesigurna hoće li prihvatiti, snažno odvrćana od strane sina koji se bojavao za njeno zdravlje zbog tako dugog putovanja, Maria Montessori umrla je 6. svibnja 1952. u Noordwijku. Na njenu grobu čitamo na talijanskom: «Molim dragu djeco, koja sve mogu, neka mi se pridruže u izgradnji mira među ljudima i u svijetu».

Procjenjuje se da u svijetu postoji oko 65 tisuća Montessori instituta i Montessori škola. U Sjedinjenim Američkim Državama Montessori metoda je vrlo poznata i postoji preko 4500 instituta. U Ujedinjenom Kraljevstvu djeluje 800 Montessori škola, a u Njemačkoj preko 1100.

*Ova biografija Marie Montessori preuzeta je iz različitih izvora: talijanske enciklopedije Treccani i Wikipedia te nekoliko biografskih članaka o njenu životu. Sve slike preuzete su sa Wikimedia Commons, the free media repository.